PROCEDURI JUDICIARE ALTERNATIVE PENTRU SOLUŢIONAREA CONFLICTELOR, ÎN REGLEMENTAREA NOULUI COD DE PROCEDURĂ CIVILĂ

George MĂGUREANU[*]
Florea MĂGUREANU[*]

REZUMAT: *Criza de celeritate şi eficacitate s-a remarcat mai ales în justiţia comercială. Efectele negative ale acestei stări precare a justiţiei comerciale se văd mai puternic în ţările Europei Centrale şi de Est, unde, aspectul menţionat şi redusa specializare a personalului judiciar, slaba logistică, dar, mai ales, procedurile judiciare cu un grad ridicat de formalism, afectează din plin ineficacitatea justiţiei şi neîncrederea în ea*[1]*. Procedura judiciară de drept comun este extrem de greoaie, durează mult în timp şi a devenit din ce în ce mai scumpă, prin numeroasele taxe sau onorarii, legiuitorul făcând efort să reducă aceste neajunsuri, inclusiv prin intrarea în vigoare a noului Cod de procedură civilă. Ca urmare, soluţionarea litigiilor în care subiectele raporturilor juridice doresc o procedură simplificată şi recuperarea creanţelor certe, lichide şi exigibile cât mai urgent posibil, printr-o procedură mult mai rapidă şi mai puţin costisitoare, a devenit o necesitate, acceptată şi de noua reglementare a Codului de procedura civilă.*

CUVINTE CHEIE: *creditor, debitor, celeritate, procedura ordonanţei de plată, creanţă certă, lichidă şi exigibilă, cereri de valoare redusă.*
JEL CODE: *K 4*

Pentru a obţine o hotărâre judecătorească, de regulă, se depăşeşte acel termen „rezonabil" definit de Convenţia Europeană a Drepturilor Omului. De aceea, obiectivul central al reformei legislative şi instituţionale a fost acela de modernizare a sistemului judecătoresc, odată cu constituirea unor organisme extrajudiciare care să preia unele litigii, şi a anumitor proceduri speciale (procedura medierii, concordatului, a concilierii prealabile, ordonanţei de plată ş.a.).

În România, evoluţia din ultimii ani a raporturilor juridice născute din obligaţii indică o formă crescută de blocaj, în majoritatea covârşitoare a cazurilor, în favoarea debitorilor. Mai ales în cazul obligaţiilor ce constau în plata unor sume de bani, rău platnicii au fost protejaţi de procedura greoaie şi de lunga durată în care creditorii îi puteau urmări. În special în materie comercială, debitorii prelungesc, pe perioade foarte lungi de timp, plata obligaţiilor băneşti de care sunt ţinuţi, sau chiar reuşesc „performanţa" de a nu mai plăti niciodată, întrucât devin insolvabili sau transferă bunurile la alte societăţi, înfiinţate

[*] Lector univ. dr., Universitatea Româno-Americană.
[*] Prof. univ. dr., Universitatea Româno-Americană.

tocmai pentru a face imposibilă executarea silită, pe numele altor persoane şi sumele de bani în alte conturi ale altor societăţi.

Lipsa de celeritate a activităţii judiciare, desfăşurată potrivit reglementărilor din vechiul Cod de procedură civilă, a dus la stabilirea unor proceduri care să constituie alternative la procedura de drept comun înfăptuită de instanţele de judecată, care s-au dovedit incapabile să soluţioneze conflictele apărute în societate, într-un termen rezonabil.

Specificul soluţionării unor acţiuni, impune forme sau procedee deosebite, fie pentru că interesele aflate în conflict reclamă o simplificare şi accelerare a judecăţii, fie prin unele reglementări diferite privind competenţa instanţei care va soluţiona conflictul, admisibilitatea unor mijloace de dovadă, căile de atac sau privind alte derogări de la procedura de drept comun.

Procedurile speciale sunt folosite numai în cazurile în care necesitatea a impus o reglementare deosebită, diferită de procedura de drept comun, fiind aplicabile prevederi tot legale dar care, după cum am mai arătat, diferă de cele care se aplică în mod obişnuit[2].

Cuprinzând numai norme derogatorii de la dreptul comun, acestea diferă de la o procedură specială la alta, ceea ce ilustrează diversitatea acestor norme date de necesitatea instituirii acestor reguli speciale, particulare, având un obiect foarte diferit.

Trimiterile la dreptul comun sunt necesare şi obligatorii şi atunci când legea specială nu prevede expres acest lucru, întrucât potrivit prevederilor art. 2 alin. (1) C. proc. civ. "Dispoziţiile prezentului cod constituie procedura de drept comun în materie civilă", alin. (2) al aceluiaşi articol stabilind că "De asemenea, dispoziţiile prezentului cod se aplică şi în alte materii, în măsura în care legile care le reglementează nu cuprind dispoziţii contrare".

Noul Cod de procedură civilă[3], dar şi alte norme speciale, au prevăzut, în cazurile prevăzute de lege, proceduri care să pună într-o poziţie mult mai avantajoasă pe creditor în raport cu drepturile sale, pentru a reduce într-o măsură considerabilă, durata privind valorificarea unor creanţe certe, lichide şi exigibile.

Din categoria procedurilor alternative fac parte: ordonanţa de plată, procedura cu privire la cererile de valoare redusă; evacuarea din imobilele folosite sau ocupate fără drept; procedura medierii, concordatul preventiv, mandatul ad-hoc ş.a. [4]

Ne propunem să analizăm două dintre aceste proceduri care prezintă numeroase avantaje faţă de procedura de drept comun, în actualul context al provocărilor Secolului XXI în drept şi administraţie publică. Ne referim la procedura ordonanţei de plată comparativ cu procedurile anterioare reglementate de Ordonanţa Guvernului nr. 5/2001 privind procedura somaţiei de plată şi Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 119/2007

---

[2] În doctrină s-a arătat că atunci când derogările privesc mai multe aspecte ale procedurii de judecată avem de-a face cu o procedură specială. A se vedea în acest sens: V. Negru, D. Radu, Drept procesual civil, EDP, Bucureşti, 1972, p. 363.

[3] Republicat în Monitorul Oficial al României partea I nr. 545 din 03 august 2012. Codul de procedură civilă a fost pus în aplicare prin Legea nr. 2/2013, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 89 din 12 februarie 2013.

[4] Pentru mai multe detalii privind procedurile special reglementate de legislaţia existenta în perioada Codului de procedură civilă anterior, a se vedea şi: I. Leş, Proceduri civile speciale, ediţia a II-a, Ed. ALL BECK, Bucureşti, 2003, p. 3 şi urm.; V.M. Ciobanu, G. Boroi, Drept procesual civil. Curs selectiv, ediţia a III-a, Ed. ALL BECK, Bucureşti, 2005, p. 413 şi urm.; I. Stoenescu, S. Zilberstein, Drept procesual civil. Căile de atac şi procedurile speciale, E.D.P., Bucureşti, 1981, p. 112 şi urm.; Fl. Măgureanu, Drept procesual civil, ed. a XII-a, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2010, p. 380 şi urm.; I. Sabău-Pop, E. Hurubă, O. A. Sabău-Pop, Drept procesual civil, Proceduri speciale şi executare silită, Editura Universităţii „Petru Maior", Tg. Mureş, 2008, p. 3 şi urm.

referitoare la măsurile pentru combaterea întârzierii executării obligaţiilor de plată rezultate din contracte între profesionişti, ambele abrogate prin Lege nr. 76/2012[5] pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă şi la procedura cu privire la cererile de valoare redusă.

Proceduri similare sunt şi în alte ţări ale Uniunii Europene. Exemple: în Franţa există L`injoncţion de payer – procedură reglementată de art.1405 – 1425 din Noul Cod de procedură civilă francez, în Germania Mahnverfahren, procedură cuprinsă în Cartea a VII-a a Codului de procedură civilă german, în Italia Procedimento di ingiunzione, Austria Mandatsverfahren, Portugalia Injuncao[6], dar şi în Brazilia Acao monitoria, în ţările nordice şi în unele ţări africane.

În Franţa, procedura a fost instituită încă din 1937, fiind ulterior reformată, iniţial fiind o modalitate de recuperare a creanţelor cu cuantum redus. A luat amploare la solicitarea camerelor de comerţ.

Doctrina italiană tratează somaţia de plată ca fiind „o judecată sumară", caracterizată de un predominant caracter unilateral şi de o analiză sumară a fondului, „summaria cognitio", aşa numită „pipăire a fondului" la care face referire literatura juridică română. Unul din motivele instituirii procedurii a fost faptul că, anterior acesteia, Italia s-a confruntat cu ceea ce doctrina italiană exprimă prin formula „la cantelarizzazione del proceso civile" adică preferinţa avocaţilor în a apela la măsurile provizorii, pentru a evita inconvenientul major al procedurii ordinare, trecerea unui interval considerabil între data investirii instanţei şi aceea a soluţionării cererii introductive.

Revenind la Franţa, mecanismul procedurii este relativ simplu. Creditorul unei sume de bani prezintă judecătorului o cerere însoţită de înscrisurile doveditoare ale creanţei sale. Judecătorul examinează aceste înscrisuri, fără să convoace părţile şi fără să organizeze dezbateri în contradictoriu.

Dacă judecătorul găseşte cererea justificată, el pronunţă o hotărâre prin care îl somează pe debitor să plătească creditorului o sumă, reprezentată de capital şi dobândă, a cărei valoare o stabileşte el însuşi în limitele cererii. Hotărârea este notificată debitorului. Acesta dispune de un termen de 30 zile pentru a formula contestaţie. Dacă în interiorul acestui termen contestaţia nu este formulată, hotărârea va fi investită, la cererea creditorului, cu formulă executorie, în acest fel creditorul dispunând de un titlu executoriu care îi permite să procedeze la executarea silită a bunurilor debitorului.

În cazul formulării unei contestaţii, grefierul îl va convoca pentru o audiere pe creditor şi pe debitor, audiere în cursul căreia instanţa va decide asupra admisibilităţii contestaţiei şi asupra realităţii creanţei, în acest caz, hotărârea va înlocui hotărârea iniţială.

În Germania, în cazul unei creanţe care are drept obiect plata unei sume determinate, se emite, la cererea creditorului, o încheiere de somare a debitorului. Procedura somaţiei nu este admisibilă pentru pretenţii ale căror dobânzi anuale depăşesc cu 12% dobânda practicată de Banca Germană, când valorificarea creanţei este condiţionată de o

---

[5] Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 365 din 30 mai 2012

[6] Pentru eficienţa acestor proceduri şi pentru avantajele lor în cazul în care sunt finalizate prin titluri executorii europene, a se vedea şi I. Leş, A. Stoica, Titlul executoriu european pentru creanţele necontestate, Revista română de drept privat, nr.2/2008, Editura Universul Juridic, 2008, pp. 28-52; Florea Măgureanu, George Măgureanu, Titlurile executorii europene (coautor 2), în Revista Română de Executare Silită, nr. 11-12/2007, p. 37 – 46

contraprestaţie a creditorului şi când comunicarea somaţiei ar urma să se facă prin publicitate.

Competenţa de soluţionare revine în exclusivitate judecătoriei în circumscripţia teritorială în care domiciliază creditorul, fiind obligatoriu ca cererea să poarte semnătura de mână a solicitantului.

Împotriva respingerii cererii de eliberare a încheierii nu se poate formula plângere.

Conţinutul încheierii de somare este riguros reglementat, aceasta trebuie să cuprindă, pe lângă elementele din cererea introductivă, menţiunea că judecătoria nu a examinat valabilitatea creanţei, încunoştinţarea debitorului asupra obligaţiei sale de a achita suma datorată şi dobânda aferentă, împreună cu cheltuielile judiciare, în termen de 2 săptămâni de la înmânarea somaţiei, în cazul în care consideră valabilă creanţa sau de a comunica instanţei dacă intenţionează să conteste creanţa, în parte sau în totalitate, menţiunea că urmează a se elibera titlu executoriu, dacă debitorul nu va formula contestaţie.

După emiterea încheierii, judecătoria comunică încheierea de somare a debitorului şi-l va înştiinţa despre aceasta pe creditor, iar debitorul poate formula contestaţie împotriva creanţei la aceeaşi judecătorie.

După înregistrarea contestaţiei, judecătoria transmite din oficiu dosarul instanţei desemnate prin încheierea de somare, sau instanţei desemnate prin acordul părţilor, declanşându-se astfel procedura contencioasă.

La nivel Uniunii Europene, încă din 12 mai 1995, a existat Recomandarea Comisiei privind reducerea termenelor de plată în tranzacţiile comerciale[7], recomandare cu privire la care Parlamentul European a emis o rezoluţie[8] prin care a invitat Comisia să ia în considerare transformarea, în termenul cel mai scurt, a recomandării într-o propunere de directivă a Consiliului.

Comisia a publicat un plan de acţiune pentru piaţa unică la 4 iunie 1997, plan care sublinia faptul că întârzierea efectuării plăţilor reprezintă un obstacol din ce în ce mai serios pentru succesul pieţei unice şi la 17 iulie 1997, a fost elaborat un raport privind întârzierea efectuării plăţilor în cazul tranzacţiilor comerciale[9], în care au fost prezentate rezultatele unei evaluări a efectelor recomandării Comisiei din 12 mai 1995.

S-a apreciat că, întârzierea efectuării plăţilor constituie o încălcare a contractului încheiat între părţi, care a devenit atractivă din punct de vedere financiar pentru debitori în majoritatea statelor membre datorită dobânzilor mici aplicate întârzierii efectuării plăţilor şi/sau procedurilor greoaie de acţiune.

Din raportul menţionat, a rezultat că întreprinderile, în special cele mici şi mijlocii, se confruntă cu mari greutăţi administrative şi financiare ca rezultat al termenelor îndelungate de plată şi a întârzierii efectuării plăţilor, ceea ce constituie o cauză majoră a insolvenţei care ameninţă supravieţuirea întreprinderilor şi care duc la pierderea a numeroase locuri de muncă.

S-a apreciat, de asemenea, că diferenţele între normele şi practicile privind plăţile în statele membre constituie un obstacol în calea bunei funcţionării a pieţei interne, în unele state membre, termenele contractuale de plată fiind diferite semnificativ faţă de media comunitară.

---

[7] Publicată în JO L 127, 10.6.1995
[8] Publicată în JO C 211, 22.7.1996
[9] Publicată în JO C 216, 17.7.1997

Acest lucru are ca efect limitări considerabile ale tranzacţiilor comerciale între statele membre şi contravine prevederilor Tratatului privind Uniunea Europeană[10], întrucât antreprenorii trebuie să poată efectua tranzacţii în întreaga piaţă internă în condiţii care să garanteze că operaţiunile transfrontaliere nu prezintă riscuri mai mari decât vânzările interne, putând fi create denaturări ale concurenţei dacă s-ar aplica norme substanţial diferite pentru operaţiunile interne și transfrontaliere.

Analizele şi statisticile ulterioare adoptării Recomandării făcute de Comisie la data de 12 mai 1995, au indicat faptul că, nu au fost ameliorări ale situaţiei în întârzierea efectuării plăţilor în multe state membre şi că obiectivul combaterii întârzierii în efectuarea plăţilor pe piaţa internă nu poate fi atins suficient de către statele membre acţionând individual, impunându-se efortul comunităţii şi ca urmare elaborarea unei Directive, care însă să respecte principiile subsidiarităţii şi proporţionalităţii stabilite la articolul 5 din tratat.

Ca urmare, a fost elaborată Directiva 2000/35/EC ce prevede adoptarea legislaţiei secundare de natură a inhiba persistenţa în neplata datoriilor comerciale, un fenomen extrem de nociv, cu consecinţe deosebit de nefaste asupra dezvoltării economice şi a capitalului privat. S-a resimţit acut nevoia statuării unor reguli speciale, derogatorii, guvernate de principiul celerităţii, cu un caracter predominant necontencios, în prima fază a acestei proceduri, aceea a sesizării instanţei, urmată, eventual de o fază contencioasă, în cazul exercitării de către debitor a acţiunii în anulare.

La elaborarea Directivei, s-a apreciat că domeniul de aplicare al acesteia, ar trebui limitat la plăţi efectuate ca remuneraţie pentru tranzacţii comerciale și că nu reglementează tranzacţiile cu consumatorii, dobânda pentru alte plăţi, de exemplu plăţi efectuate în conformitate cu legislaţia privind cecurile și cambiile, plăţi reprezentând compensaţii pentru daune, inclusiv plăţi ale companiilor de asigurare şi altele.

Directiva a fost gândită să reglementeze toate tranzacţiile comerciale, indiferent dacă sunt realizate între întreprinderi private și publice sau între întreprinderi și autorităţi publice, având în vedere faptul că acestea din urmă efectuează un volum considerabil de plăţi către întreprinderi, să reglementeze tranzacţiile comerciale între contractanţii principali și furnizorii și subcontractanţii acestora.

România a răspuns afirmativ şi cu rapiditate solicitărilor Directivei şi încă din 2001 a elaborat o procedură urgentă pentru recuperarea creanţelor în domeniile civil şi comercial, prevăzută de Ordonanţa 5/2001, menţionată anterior. La început procedura a fost rapidă, ulterior, prin modificările succesive intervenite, inclusiv ca urmare a unor decizii ale Curţii Constituţionale, a devenit aproape la fel de greoaie ca și procedura de drept comun.

După aderarea României la Uniunea Europeană, a fost emisă Ordonanţa de urgenţă nr. 119/2007, cu aplicabilitate la contractele dintre profesionişti, care a prevăzut o procedură mai urgentă decât cea reglementată de Ordonanţa nr. 5/2001, aducând şi numeroase clarificări unor aspecte apărute ca urmare a aplicării primei ordonanţe.

I. Printre măsurile menite a urgenta procedurile judiciare, care să soluţioneze cu celeritate sporită cauzele ce nu prezintă grad ridicat de complexitate şi pe fondul apariţiei fenomenului de persistenţă în neplată, noul Cod de procedură civilă a instituit în Cartea a VI-a intitulată „Proceduri speciale”, mai multe proceduri, care o dată cunoscute de cei

[10] Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, C 83/13, 30.3.2010

interesaţi, să permită creditorilor satisfacerea creanţelor lor într-un termen „rezonabil" în accepţiunea pe care o are această noţiune conform art.6 al C.E.D.O.

Procedura ordonanţei de plată, este reglementată în TITLUL IX al Cărţii a VI-a a Codului de procedură civilă, la art. 1013-1024 şi se aplică creanţelor certe, lichide şi exigibile constând în obligaţii de plată a unor sume de bani care rezultă dintr-un contract civil, inclusiv din cele încheiate între un profesionist şi o autoritate contractantă, constatat printr-un înscris ori determinate potrivit unui statut, regulament sau altui înscris, însuşit de părţi prin semnătură ori în alt mod admis de lege (art. 1013 alin. 1 C. proc. civ.).

La aliniatul următor sunt prevăzute creanţele cărora nu li se aplică prevederilor codului, respectiv cele care se referă la creanţe înscrise la masa credală în cadrul unei proceduri de insolvenţă.

Pentru a nu crea confuzii cu privire la autoritatea contractantă, aliniatul (3) al articolului 1013 a stabilit că aceasta poate fi:

a) orice autoritate publică a statului român sau a unui stat membru al Uniunii Europene, care acţionează la nivel central, regional sau local;

b) orice organism de drept public, altul decât cele menţionate mai sus, cu personalitate juridică, care a fost înfiinţat pentru a satisface nevoi de interes general, fără scop lucrativ, şi care se află în cel puţin una dintre următoarele situaţii: este finanţat, în majoritate, de către o autoritate contractantă; se află în subordinea sau este supus controlului unei autorităţi contractante; în componenţa consiliului de administraţie ori, după caz, a consiliului de supraveghere şi directoratului, mai mult de jumătate din numărul membrilor sunt numiţi de către o autoritate contractantă;

c) orice asociere formată de una sau mai multe autorităţi contractante.

Spre deosebire de reglementarea dată de Ordonanţa nr. 5/2001 şi Ordonanţa de urgenţă nr. 119/2007, unde pentru declanşarea procedurii era nevoie de sesizarea instanţei care era competentă să soluţioneze fondul cauzei, noul Cod de procedură civilă a prevăzut că procedura va fi pornită printr-o somaţie adresată de creditor debitorului prin intermediul executorului judecătoresc.

Prin somaţia menţionată, i se pune în vedere debitorului să plătească suma datorată în termen de 15 zile de la primirea somaţiei, fiind întrerupt termenul de prescripţie extinctivă, prin punerea în întârziere prevăzută de art. 2.540 C. civil[11], dacă aceasta este urmată de chemarea lui în judecată în termen de 6 luni de la data punerii în întârziere.

Dacă debitorul, deşi somat, nu plăteşte în termen de 15 zile de la primirea somaţiei, creditorul poate introduce cererea privind ordonanţa de plată la instanţa competentă pentru judecarea fondului cauzei în primă instanţă.

Cererea creditorului trebuie să cuprindă, pe lângă elementele unei cereri în procedura de drept comun, suma ce reprezintă obiectul creanţei, temeiul de fapt şi de drept al obligaţiei de plată, perioada la care se referă acestea, termenul la care trebuia făcută plata şi orice element necesar pentru determinarea datoriei, precum şi suma ce reprezintă dobânzile aferente sau alte despăgubiri ce se cuvin creditorului, potrivit legii. La cerere se

[11] Republicat în Monitorul Oficial al României partea I nr. 505 din 15 iulie 2011, modificat, inclusiv prin Legea nr. 76/2012, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 365 din 30 mai 2012.

anexează înscrisurile ce atestă cuantumul sumei datorate şi orice alte înscrisuri doveditoare ale acesteia, precum şi dovada comunicării somaţiei către debitor, lipsa acestei dovezi se sancţionează cu respingerea cererii ca inadmisibilă.

Dacă părţile nu au stabilit nivelul dobânzii pentru plata cu întârziere, se va aplica rata dobânzii de referinţă stabilită de Banca Naţională a României (art. 1017 alin. 1 din Cod), legiuitorul făcând precizări şi cu privire la momentul de la care curg dobânzile, fiind lovită de nulitate absolută convenţia sau clauza prin care se fixează o obligaţie de punere în întârziere pentru a opera curgerea dobânzilor sau un termen de la care creanţa produce dobânzi, mai mare decât cel prevăzut la alin. (2) al art. 1017 C. proc. civ.

În afara dobânzilor, creditorul poate să pretindă daune-interese suplimentare pentru toate cheltuielile făcute pentru recuperarea sumelor ca urmare a neexecutării la timp a obligaţiilor de către debitor.

Pentru soluţionarea cererii, în vederea obţinerii de explicaţii şi lămuriri, precum şi pentru a stărui în efectuarea plăţii sumei datorate de debitor ori pentru a se ajunge la o înţelegere a părţilor asupra modalităţilor de plată, judecătorul va dispune citarea părţilor, cu 10 zile înaintea termenului de judecată, potrivit dispoziţiilor referitoare la pricinile urgente (art.1018 C. proc. civ.), citaţia urmând a fi înmânată părţilor.

Debitorul este obligat să depună întâmpinare cu cel puţin 3 zile înaintea termenului de judecată. În cazul nedepunerii întâmpinării, instanţa, faţă de împrejurările cauzei, poate considera aceasta ca o recunoaştere a pretenţiilor creditorului, reclamantul urmând a lua cunoştinţă de cuprinsul întâmpinării de la dosarul cauzei.

Legiuitorul a prevăzut mai multe posibilităţi pentru soluţionarea cererii:

- judecătorul va admite cererea creditorului în cazul în care instanţa, ca urmare a verificării cererii pe baza înscrisurilor depuse, precum şi a declaraţiilor părţilor, constată că pretenţiile creditorului sunt întemeiate. În acest caz, va emite o ordonanţă de plată, în care se precizează suma şi termenul de plată. Dacă numai o parte dintre pretenţiile creditorului sunt întemeiate, instanţa va emite ordonanţa de plată numai pentru această parte, stabilind şi termenul de plată.

- închiderea dosarului, în cazul în care creditorul declară că a primit plata sumei datorate, situaţie în care instanţa pronunţă o încheiere definitivă;

- pronunţarea unei hotărâre de expedient, atunci când creditorul şi debitorul ajung la o înţelegere asupra plăţii. Hotărârea de expedient este definitivă şi constituie titlu executoriu;

- respinge cererea creditorului prin încheiere, în cazul în care debitorul contestă creanţa şi instanţa verificând dacă contestaţia este întemeiată, constată că apărarea debitorului este întemeiată. Cererea creditorului va fi respinsă şi atunci când apărările de fond formulate de debitor presupun administrarea altor probe decât înscrisurile, iar acestea ar fi admisibile, potrivit legii, în procedura de drept comun.

În cazul respingerii cererii creditorului privind ordonanţa de plată, indiferent de motiv, acesta poate să introducă cerere de chemare în judecată potrivit dreptului comun.

Creditorul poate să introducă cerere de chemare în judecată pe calea dreptului comun şi pentru a obţine obligarea debitorului la plata restului datoriei, atunci când, instanţa, examinând probele cauzei, constată că numai o parte dintre pretenţiile creditorului sunt întemeiate şi emite ordonanţa de plată numai pentru această parte, stabilind şi termenul de plată.

Cu privire la termenul de plată, dacă debitorul nu contestă creanţa prin întâmpinare, ordonanţa de plată va fi emisă în termen de cel mult 45 de zile de la introducerea cererii. Nu intră în calculul termenului menţionat, perioada necesară pentru comunicarea actelor de procedură şi întârzierea cauzată de creditor, inclusiv ca urmare a modificării sau completării cererii.

Termenul de plată nu va fi mai mic de 10 zile si nici mai mare de 30 de zile de la data comunicării ordonanţei. Judecătorul nu va putea stabili alt termen de plată, decât dacă părţile se înţeleg în acest sens.

Cu privire la creanţele reprezentând obligaţii de plată a cotelor din cheltuielile comune faţă de asociaţiile de proprietari sau locatari, precum şi a cheltuielilor de întreţinere ce revin persoanelor fizice corespunzător suprafeţelor locative pe care le folosesc ca locuinţe, legiuitorul a menţinut reglementarea de la art. 6^1 din Ordonanţa nr. 5/2001, fiind preluată la art. 1021 alin. (4) C. proc. civ. În aceste cazuri, instanţa, la cererea debitorului, va putea, să dispună stabilirea unui termen de plată mai mare ori eşalonarea plăţii, ţinând seama de motivele temeinice invocate de debitor în ceea ce priveşte posibilităţile efective de plată.

Referitor la înmânarea ordonanţei de plată, legiuitorul face aceeaşi greşeală ca şi în cazul celor două ordonanţe menţionate anterior, stabilind că aceasta „se înmânează părţii prezente sau se va comunica fiecărei părţi de îndată, potrivit legii". Nu este posibil să fie înmânată părţii prezente la pronunţare din moment ce ordonanţa nu este redactată. Ca urmare, într-o viitoare reglementare, s-ar impune ca alin. (5) al art. 1021 să fie modificat în sensul „Ordonanţa, după redactare, va fi comunicată părţilor de îndată, potrivit legii".

Spre deosebire de reglementarea anterioară privind somaţia de plată[12], referitoare la exercitarea căii de atac specifice acestei proceduri, cererea în anulare, noul Cod de procedură civilă a prevăzut şi pentru creditor posibilitatea de a beneficia de calea de atac respectivă, exercitată în termen de 10 zile de la data înmânării sau comunicării încheierilor prin care:

- instanţa a respins cererea creditorului, atunci când debitorul contestând creanţa, în urma verificărilor făcute de instanţă pe baza înscrisurilor aflate la dosar şi a explicaţiilor şi lămuririlor părţilor, constată că apărarea debitorului este întemeiată (art. 1020 alin. 1 C. proc. civ.);
- instanţa a respins cererea creditorului întrucât apărările de fond formulate de debitor presupun administrarea altor probe decât înscrisurile iar acestea ar fi admisibile, potrivit legii, în procedura de drept comun (art. 1020 alin. 2 C. proc. civ.);

[12] Pentru mai multe detalii privind procedura instituită de Ordonanţa nr. 5/2001, a se vedea si: FL. Măgureanu, G. Măgureanu, Drept procesual civil. Curs pentru masterat. Dreptul afacerilor, ediţia a II-a, Ed. Universul juridic, Bucureşti, 2009, p. 193 şi urm.; M. Voicu, Procedura somaţiei de plată în materie comercială, în „Revista de drept comercial", nr.12/2001, p. 45 şi urm.; B. Papadopol, Aspecte noi în legătură cu procedura somaţiei de plată, din perspectiva modificărilor survenite cu privire la această cale de satisfacere a creanţelor, în „Dreptul" nr. 3/2003, p. 90 şi următoarele; G. Boroi, D. Boroi, Consideraţii referitoare la procedura somaţiei de plată, în „Curierul judiciar" nr. 4/2002, pag. 1 şi următoarele; M. Stancu, Procedura somaţiei de plată, în „Pandectele Române" nr.3/2002, p.261; Fl. Măgureanu, V. Tudor, Somaţia de plată, mijloc de realizare a creanţelor, în „Revista de drept comercial" nr. 7-8/2002, p.120; Ş. Nicolae, Procedura somaţiei de plată în lumina Ordonanţei Guvernului nr.5/2001 şi a modificărilor aduse acesteia prin Legea nr.295/2002, în „Dreptul" nr. 9/2002, p. 3 şi urm.

- instanţa, examinând probele cauzei, constată că numai o parte dintre pretenţiile creditorului sunt întemeiate şi a emis ordonanţă de plată numai pentru această parte (art. 1021 alin. 2).

Considerăm că prin această reglementare a fost înlăturată o nedreptate făcută creditorului în procedura anterioară, în care acesta nu avea la dispoziţie nicio cale de atac, deşi la începutul reglementărilor date de Ordonanţa nr. 5/2001 debitorul avea la dispoziţie două căi de atac, respectiv acţiunea în anulare şi recursul împotriva hotărârii pronunţată în acţiunea respectivă şi ulterior, după modificarea ordonanţei, putea exercita cererea în anulare.

Am apreciat şi cu alte ocazii că prin Decizii ale Curţii Constituţionale[13] a fost stabilit în mod greşit faptul că reglementările date de Ordonanţa nr. 5/2001 şi Ordonanţa de urgenţă nr. 119/2007 potrivit cărora creditorul era lipsit de posibilitatea exercitării căii de atac, erau constituţionale, creditorul având la dispoziţie acţiunea de drept comun în situaţiile în care Ordonanţa dată de instanţă era considerată nelegală sau netemeinică. Prin Decizia respectivă, Curtea Constituţională a consfinţit inegalitatea de tratament aplicabilă părţilor din aceeaşi acţiune, afirmând „în condiţiile în care creditorul, în cazul în care i s-a respins cererea, are posibilitatea de a formula, potrivit dreptului comun, o acţiune în pretenţii prin care îşi poate valorifica dreptul, în virtutea egalităţii de arme care guvernează procesul civil, apare ca justă şi echitabilă punerea la dispoziţia debitorului a cererii în anularea ordonanţei de plată”. Faptul că reclamantul avea la dispoziţie acţiunea de drept comun nu justifica Decizia Curţii Constituţionale, întrucât este vorba de altă procedură, judecata prin procedura de drept comun, în care hotărârea ce se pronunţă în această nouă acţiune este supusă altor căi de atac, acţiunea de drept comun neavând nicio legătură cu acţiunea declanşată prin procedura somaţiei de plată, chiar dacă se referă la aceeaşi creanţă şi se exercită între aceleaşi părţi.

Prin cererea în anulare se poate invoca numai nerespectarea cerinţelor privind emiterea ordonanţei de plată şi, dacă este cazul, cauze de stingere a obligaţiei ulterioare emiterii ordonanţei de plată.

Prin modificările aduse de noul Cod de procedură civilă, cererea în anulare a devenit o cale de atac specifică acestei proceduri ce va fi soluţionată de instanţa care a pronunţat-o, fiind o cale de atac de retractare, dar în compunerea completului prevăzut pentru apel, format din 2 judecători.

Instanţa care soluţionează cererea în anulare, dacă o admite, poate anula în tot sau în parte ordonanţa, după caz, pronunţând o hotărâre definitivă, creditorul având la dispoziţie acţiunea de drept comun.

Având în vedere faptul că şi creditorul poate exercita calea de atac a cererii în anulare, dacă instanţa, examinând probele cauzei, constată că numai o parte dintre pretenţiile creditorului sunt întemeiate, va emite ordonanţa de plată numai pentru această parte, stabilind şi termenul de plată, creditorul putând formula cerere de chemare în judecată potrivit dreptului comun pentru a obţine obligarea debitorului la plata restului datoriei.

Hotărârea prin care a fost respinsă cererea în anulare este definitivă (art. 1023 alin. 8 C. proc. civ.).

---

[13] A se vedea în acest sens Decizia nr. 582/2009, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 426 din 23 iunie 2009.

Ordonanţa de plată este executorie şi are autoritate de lucru judecat provizorie până la soluţionarea cererii în anulare. Dacă nu se introduce cerere în anulare sau aceasta este respinsă, ordonanţa de plată devine definitivă ca urmare a neintroducerii sau respingerii cererii în anulare.

Dacă ordonanţa de plată a fost pusă în executare, împotriva executării silite, partea interesată poate face contestaţie la executare, potrivit dreptului comun, însă nu se pot invoca decât neregularităţi privind procedura de executare[14] şi eventual cauze de stingere a obligaţiei ivite ulterior rămânerii definitive a ordonanţei de plată (art. 1024 alin. 2 C. proc. civ.).

II. O procedură care, de asemenea este destinată a duce la soluţionarea cu celeritate a litigiilor rezultate din dinamica raporturilor juridice în materia obligaţiilor şi care amplifică blocajele de natură financiară şi care câştigă tot mai mult teren în Europă, este **„Procedura cu privire la cererile de valoare redusă",** reglementată la art. 1025-1032 ale Titlului X al Cărţii a VI-a a noului Cod de procedură civilă.

Chiar daca prin modificările aduse de noul Cod de procedură civilă sperăm să se realizeze o accelerare a judecăţii, mai cu seama în acţiunile de natură comercială, prin eliminarea unor căi de atac, prin reducerea formalismului excesiv, prin reglementările privind accelerarea judecăţii, procedura de drept comun privind soluţionarea litigiilor va fi încă destul de anevoioasă şi datorită numărului mare de conflicte ce apar în societate, a numărului încă mare de posibilităţi pe care debitorul le poate folosi pentru a amâna plata creanţei ce o datorează.

Procedura simplificată în cazul cererilor de valoare redusă, s-a impus şi datorita faptului că în materie civila şi comercială, foarte multe din procesele aflate pe rolul instanţelor şi care vizează realizarea unor creanţe, parcurg procedura de drept comun deşi nu toate fazele si etapele acesteia sunt necesare.

Urgentarea şi simplificarea procedurilor, prin aplicarea reglementărilor titlului menţionat, dă o nouă dinamică raporturilor creditor – debitor în materia obligaţiilor ce au ca obiect plata unor sume de bani.

Procedura cu privire la cererile de valoare redusă, are un domeniu de aplicare limitat, putând fi folosită alternativ cu procedura de drept comun, în cazul creanţelor ce au o valoare a obiectului cererii ce nu depăşeşte suma de 10.000 lei la data sesizării instanţei, fără a se lua în considerare dobânzile, cheltuielile de judecată şi alte venituri accesorii (art. 1025 alin. 1 C. proc. civ.).

De asemenea, procedura nu se aplică:

- în materie fiscală, vamală sau administrativă;
- în ceea ce priveşte răspunderea statului pentru acte sau omisiuni în cadrul exercitării autorităţii publice;
- cererilor referitoare la:

a) starea civilă sau capacitatea persoanelor fizice;

b) drepturile patrimoniale născute din raporturile de familie;

c) moştenire;

[14] În sensul înlăturării neregularităţilor posibile în cursul executării silite, a se vedea şi: A. Stoica, Etica şi deontologia executorului judecătoresc, în Revista de Executare Silită, nr.9-10/2007; Contestaţia la executare în materie civilă, Editura Universul Juridic, Bucureşti, 2011.

d) insolvenţă, concordatul preventiv, procedurile privind lichidarea societăţilor insolvabile şi a altor persoane juridice sau alte proceduri asemănătoare;

e) asigurări sociale;

f) dreptul muncii;

g) închirierea unor bunuri imobile, cu excepţia acţiunilor privind creanţele având ca obiect plata unei sume de bani;

h) arbitraj;

i) atingeri aduse dreptului la viaţă privată sau altor drepturi care privesc personalitatea (art. 1025 alin. 3 C. proc. civ.).

Având caracter alternativ, reclamantul care a sesizat instanţa cu o cerere de chemare în judecată prin procedura de drept comun, poate, cel mai târziu la primul termen de judecată, să solicite în mod expres aplicarea procedurii speciale.

Competenţa materială privind soluţionarea acestor cereri aparţine judecătoriei, competenţa teritorială fiind stabilită potrivit dreptului comun.

Procedura cu privire la cererile cu valoare redusă, va fi declanşată prin „Formularul de cerere", care se depune la instanţa competentă sau se trimite prin poştă sau prin orice alte mijloace care asigură transmiterea formularului şi confirmarea primirii acestuia.

Formularul este tipizat, realizat potrivit prevederilor Ordinului Ministerului Justiţiei nr. 359/2013[15] şi trebuie să cuprindă date referitoare la:

- denumirea instanţei;
- identificarea părţilor;
- informaţii privind cererea introductivă, cum ar fi valoarea obligaţiei principale, fără a preciza şi dobânzile, cheltuielile de judecată şi alte venituri accesorii. În cazul în care se pretind dobânzi contractuale, vor fi precizate dobânzile şi data de la care ar trebui să curgă. În cazul în care se solicită plata unor dobânzi diferite, trebuie menţionată rata dobânzii şi perioadele în care ar trebui să curgă fiecare dintre dobânzi. Instanţa judecătorească poate aproba acordarea de dobânzi legale şi după soluţionarea favorabilă a cererii. Dacă cererea nu este evaluabilă în bani, va fi indicată valoarea estimativă a acesteia, deşi în acest caz nu ştim cum va putea fi îndeplinită condiţia de admisibilitate a acestei proceduri, prevăzută la art. 1025 alin. 1 C. proc. civ. şi care stabileşte că procedura este admisibilă în cazul creanţelor ce au o valoare a obiectului cererii ce nu depăşeşte suma de 10.000 lei la data sesizării instanţei.
- probele de care înţelege să se folosească reclamantul. Vor fi depuse, odată cu formularul, copii de pe înscrisuri, certificate de reclamant pentru conformitate cu originalul, într-un număr de exemplare egal cu numărul părţilor şi un exemplar pentru instanţă. Instanţa poate încuviinţa şi alte probe, fiind aplicabile reglementările din procedura de drept comun privind arătarea numelui, domiciliului martorilor etc. Nu pot fi încuviinţate probe a căror administrare necesită cheltuieli disproporţionate faţă de valoarea cererii introductive sau a cererii reconvenţionale;
- solicitarea organizării unor dezbateri orale, dacă reclamantul consideră că în afară de procedura scrisă sunt necesare şi asemenea dezbateri, instanţa putând să le refuze dacă nu

[15] Ordinul Ministrului Justiţiei nr. 359/2013 pentru aprobarea formularelor utilizate în procedura cu privire la cererile de valoare redusă prevăzută de art. 1.025-1.032 din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, a fost publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 69 din 01 februarie 2013.

le consideră utile şi necesare. Instanţa poate să dispună, din oficiu, înfăţişarea părţilor, dacă apreciază că este necesar.

- Data şi semnătura reclamantului.

În situaţia în care informaţiile furnizate de reclamant nu sunt suficient de clare sau sunt inadecvate ori formularul de cerere nu a fost completat corect, reclamantul are posibilitatea să completeze sau să rectifice formularul ori să furnizeze informaţii sau înscrisuri suplimentare. În acest sens, instanţa va trimite reclamantului un formular-tip, prevăzut în Ordinul Ministrului Justiţiei nr. 359/2013, la Anexa nr. 2. Dacă reclamantul nu completează sau nu rectifică formularul de cerere în termenul stabilit de instanţă, cererea va fi anulată.

Împreună cu formularului de cerere completat corect, instanţa va trimite pârâtului formularul de răspuns, însoţit de o copie a formularului de cerere şi de copii de pe înscrisurile depuse de reclamant. Dacă pârâtul doreşte să se apere, va completa partea a II-a a formular de răspuns şi-l va trimite sau depune la instanţă în termen de 30 de zile de la comunicarea formularului de răspuns. În caz contrar, instanţa pronunţă o hotărâre, în raport cu actele aflate la dosar. Pârâtul poate să răspundă prin orice alt mijloc adecvat, fără utilizarea formularului de răspuns, instanţa urmând să comunice reclamantului copii de pe răspunsul pârâtului, cererea reconvenţională, dacă este cazul, precum şi de pe înscrisurile depuse de pârât.

În cazul în care pârâtul doreşte să depună cerere reconvenţională, acesta va completa „Formularul de cerere”, care este acelaşi ca şi formularul completat de reclamant la declanşarea procedurii, prevăzut în Anexa nr. 1 la Ordinul Ministrului Justiţiei nr. 359/C/2013.

Judecata cererii reconvenţionale poate fi disjunsă şi judecată potrivit dreptului comun dacă nu îndeplineşte condiţiile pentru judecata în această procedură special.

Procedura privind la cererile cu valoare redusă este scrisă şi se desfăşoară în camera de consiliu, instanţa putând să dispună înfăţişarea părţilor, fie din oficiu fie la solicitarea părţilor, dacă apreciază că prezenta lor este utilă şi necesară pentru soluţionarea cererii. Instanţa poare să refuze solicitarea părţilor privind înfăţişarea lor dacă consider că nu sunt necesare dezbateri orale, însă trebuie să motiveze în scris refuzul. Hotărârea nu poate fi atacat separat.

Pentru soluţionarea cererii, instanţa poate să solicite furnizarea şi a altor informaţii în termenul pe care îl va stabili în acest scop, însă nu va putea încuviinţa acele probe a căror administrare necesită cheltuieli disproporţionate faţă de valoarea cererii de chemare în judecată sau a cererii reconvenţionale.

Termenul privind pronunţarea şi redacta hotărârii, este de 30 de zile de la primirea tuturor informaţiilor necesare sau, după caz, de la dezbaterea orală.

Hotărârea primei instanţe este executorie de drept, putând fi dispusă suspendarea executării silite, cu plata unei cauţiuni de 10% din valoarea contestată.

Hotărârea judecătoriei este supusă numai apelului la tribunal, în termen de 30 de zile de la comunicare.

Hotărârea instanţei de apel se comunică părţilor şi este definitivă.

Concluzionând, apreciem că pot fi înlăturate consecinţele întârzierii efectuării plăţilor şi descurajate acţiunile debitorilor de rea credinţă, doar dacă sunt însoţite de proceduri rapide, eficiente pentru creditor şi care să asigure recuperarea creanţelor într-un termen cât mai scurt de la sesizarea instanţei şi până la recuperarea efectivă, fără posibilitatea

debitorului de a tergiversa judecata cererii reclamantului şi punerea în executare a hotărârii.

Apreciem de asemenea, că noul Cod de procedură civilă aduce modificări consistente în materia procedurilor speciale de soluţionare cu celeritate a conflictelor. Acestea erau absolut necesare pentru ca legea să fie în concordanţă cu realităţile actuale, cu dorinţa celor care apelează la justiţie, de a fi rezolvate conflictele într-un mod rapid şi sigur dar şi cu respectarea principiilor unei judecăţi obiective, care să ducă la creşterea încrederii în actul de justiţie, de restabilire a ordinii de drept încălcate.

BIBLIOGRAFIE

Constituţia României.
Codul de procedură civilă.
Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanţelor judecătoreşti, precum şi pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă.
Lege nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă.
Ordinul Ministrului Justiţiei nr. 359/2013 pentru aprobarea formularelor utilizate în procedura cu privire la cererile de valoare redusă prevăzută de art. 1.025-1.032 din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă.
V.M. Ciobanu, G. Boroi, Drept procesual civil. Curs selectiv, ediţia a III-a, Ed. ALL BECK, Bucureşti, 2005.
I. Leş, Proceduri civile speciale, ediţia a II-a, Ed. ALL BECK, Bucureşti, 2003 Fl. Măgureanu, Drept procesual civil, ediţia a XII-a, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2010
Fl. Măgureanu, G. Măgureanu, Drept procesual civil. Curs pentru masterat. Dreptul afacerilor, ediţia a II-a, Ed. Universul juridic, Bucureşti, 2009.
V. Negru, D. Radu, Drept procesual civil, EDP, Bucureşti, 1972.
I. Stoenescu, S. Zilberstein, Drept procesual civil. Căile de atac şi procedurile speciale, E.D.P., Bucureşti, 1981.
G. Boroi, D. Boroi, Consideraţii referitoare la procedura somaţiei de plată, în „Curierul judiciar" nr. 4/2002.
Fl. Măgureanu, V. Tudor, Somaţia de plată, mijloc de realizare a creanţelor, în „Revista de drept comercial" nr. 7-8/2002.
Ş. Nicolae, Procedura somaţiei de plată în lumina Ordonanţei Guvernului nr. 5/2001 şi a modificărilor aduse acesteia prin Legea nr. 295/2002, în „Dreptul" nr. 9/2002.
B. Papadopol, Aspecte noi în legătură cu procedura somaţiei de plată, din perspectiva modificărilor survenite cu privire la această cale de satisfacere a creanţelor, în „Dreptul" nr. 3/2003.
M. Stancu, Procedura somaţiei de plată, în „Pandectele Române" nr. 3/2002.
M. Voicu, Procedura somaţiei de plată în materie comercială, în „Revista de drept comercial", nr.12/2001.
I. Sabău-Pop, E. Hurubă, O. A. Sabău-Pop, Drept procesual civil, Proceduri speciale şi executare silită, Editura Universităţii „Petru Maior", Tg. Mureş, 2008.

I. Leş, A. Stoica, Titlul executoriu european pentru creanţele necontestate, Revista română de drept privat, nr.2/2008, p. 28-52;
Fl. Măgureanu, G. Măgureanu, Titlurile executorii europene, în Revista Română de Executare Silită, nr. 11-12/2007, p. 37 – 46.